

PEYGAMBERİMİZ'İN CÖMERTLİĞİ VE RAMAZAN

*el-Hamdülillahi rabbilâlemîn nahmedühû
bi-cemî'i mehâmidih. Vessalâtü vesselamü alâ
seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîne Muhamme-
dini'l-mustafâ ve alâ âlihî ve sahibihî ve men
tebi'ahû bi-ihsânin ilâ yevmi'l-cezâ.*

Emmâ ba'd:

وقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا جَاءَ رَمَازَانُ
فُتِّحَتْ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ، وَغُلِّقَتْ أَبْوَابُ النَّارِ،
وَصُفِّدَتِ الشَّيَاطِينُ»

*Ve kâle'n-nebiyyü sallallahu aleyhi ve
sellem: İzâ câe ramazânu fütihat ebvabu'l-
cenneti ve ğullikat ebvâbu'n-nâr ve sueti'ş-
şeyâtînü.*

وقَالَ: «صُومُوا لِرُؤُوسِهِ وَأَفْطِرُوا لِرُؤُوسِهِ، فَإِنْ غُبِّيَ
عَلَيْكُمْ فَأَكْمِلُوا عِدَّةَ شَعْبَانَ ثَلَاثِينَ»

*Ve kâle sûmû li-ru'yetihî ve eftirû li-
ru'yetihi. Fe-in aleyküm fe-ekmelû iddete
şa'bâne selâsîne.*

Ve kâle ibn abbâs radiyallahu anhumâ:

«كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَجْوَدَ النَّاسِ
بِالْخَيْرِ، وَأَجْوَدُ مَا يَكُونُ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ، لِأَنَّ
جِبْرِيلَ كَانَ يَلْقَاهُ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ، حَتَّى
يُنْسَلِخَ يَعْزِضُ عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
الْقُرْآنَ، فَإِذَا لَقِيَهِ جِبْرِيلُ كَانَ أَجْوَدَ بِالْخَيْرِ مِنَ
الرَّيْحِ الْمُرْسَلَةِ»

Kâne sallallahu aleyhi ve sellem ecvede'n-nâsi ve ecvedü mâ yekûnü fî ramadâne kâne yelkâhu cibrîlü fî-küllü leyletin ramazâne ecvedü bi'l-hayri mine'r-rîhi'l-mürseleti. Müttefekun aleyh. Sadeka resûlullah ve netaka habîbullah.

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz hakkında İbn Abbas radiyallahu anhumâ buyuruyor ki;

Kâne resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ecvede'n-nâsi. “Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz insanların en cömerdi idi.”

Ecved, *cevad* kelimesinin ism-i tafdîli ve *ceyyid* kelimesinin de ism-i tafdîli olur, “en cömert” demek. *Cevad* “cömert” demek, *ecved* “en cömert” demek; *ceyyid* “iyi demek” *ecved* “en iyi” demek.

“[Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz] insanların en cömerdi idi.”

Ve kâne ecvedü mâ yekûnü fî ramadâne hîne yelkâhu cibrîlü. “Ve en cömert olduğu zaman da Ramazan ayındaydı.” Elinin en çok bağış yaptığı, açık bulunduğu zaman Ramazan ayıydı. “Cebrail *aleyhisselam* kendisine geldiği zaman.”

Ve kâne yelkâhu cibrîlü fî külli leyletin min ramazâne fe-yüdârisühû'l-kur'ân. “Cebrail ramazanda her gece Peygamberimiz Efendimiz’e geliyordu, iniyordu ve onunla Kur’ân-ı Kerîm’i müdârese ediyordu.” Yani Kur’ân-ı Kerîm’i beraber müzâkere ediyorlardı, okuyorlardı, dinliyorlardı. Peygamber Efendimiz ramazanda her gece Cebrail *aleyhisselam* ile Kur’an çalışıyordu.

Fe-le-rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem hîne yelkâhu cibrîlü ecvedü bi'l-hayri mine'r-rîhi'l-mürseleti. “Ve andolsun ki,

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Cebrail *aleyhisselam* kendisiyle buluştuğu zaman hayır bakımından yağmur yüklü gönderilmiş bereketli bulutlardan daha cömert olurdu.”

Hani o yağmur yüklü bereketli bulutlar nasıl şakır şakır rahmeti yağdırır, Cebrail *aleyhisselam* ile karşılaştıkça, buluştukça Peygamber Efendimiz ondan daha cömert olurdu. Zaten cömetlerin cömerdi idi [bir de Cebrail ile] her buluştukça artık verirdi, verirdi, verirdi. Ramazan da en çok [cömet olurdu.]

a. Peygamber Efendimiz Ramazanın Son On Gününde Çok büyük Gayrete Girerdi

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، إِذَا دَخَلَ الْعَشْرُ، أَحْيَا اللَّيْلَ، وَأَيَّقُظَ أَهْلَهُ، وَجَدَّ وَشَدَّ الْمِئْزَرَ

Ve an âişete radiyallahu anhâ kâlet: Kâne Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem izâ de-hale'l-aşru ahye'l-leyle ve eykaza ehlehû ve şedde'l-mi'zera.

Peygamberimizin zevce-i mutahherası Âişe-i Sıddîka validemizden rivayet edildiğine göre o rivayet etmiş demiş ki;

“Resûlullah *sallallahu aleyhi ve selem* Ramazan’ın son on günü girdi mi...” Yani bizim itikâf yapmaya başladığımız günler... *Ahye’l-leyle*. “Geceleri ihyâ ederdi.” *Ve eykaza eh-lehû*. “Ailelerini de uyandırırды.” “Kalkın ibadet edin.” diye onları da ibadete teşvik ederdi. *Ve şedde’l-mi’zera*. “Ve paçalarını sıvardı.” demek.

Aslın da *şedd-i mi’zer* etmek “elbisesinin eteğini şöyle arkasına almak” demek. Bir şey yapacağı zaman şöyle eteğini toplayıp [arkasına almak.] Biz “paçaları sıvamak” diyoruz. Böyle kısıyoruz, “Tamaam, tamam, bu iyice işe girişecek” mânasına. Yani Peygamber Efendimiz Ramazan’ın son on gününde çok büyük gayrete girerdi.

Buhârî ve Müslim rivayet etmişler, Peygamber Efendimiz [Ramazan’ın] son on gününün de böyle idi.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:
لَا يَتَقَدَّمَنَّ أَحَدُكُمْ رَمَضَانَ بِصَوْمٍ يَوْمٍ وَلَا يَوْمَيْنِ إِلَّا
أَنْ يَكُونَ رَجُلٌ كَانَ يَصُومُ صَوْمَهُ فَلْيَصُمْ ذَلِكَ الصَّوْمَ

An ebî hüreyrate radiyallahu anhu ani'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme kâle: lâ yetekaddemenne ehadüküm ramazâne bi-savmi yevmin yevmeyni illâ en yekûne racülün kâne yesûmü savmehû fe'l-yesüm zâlike'l. Müttfekun aleyh.

Ebû Hüreyre *radiyallahu anh'*ten rivayet edilmiş ki Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* [şöyle buyurmuş:]

Lâ yetekaddemenne ehadüküm. “Sizden biriniz sakın Ramazan’dan evvel ki.” *Ramazâne bi-savmi yevmin ev yevmeyni.* “Bir gün veya iki gün önceden, ramazanı karşılayan o günlerde oruç tutarak, sakın ramazanı öyle karşılaşmayın.” Sakın ha, asla böyle yapmayın!

İllâ en yekûne racülün kâne yesûmü savmehû fe'l-yesüm zâlike'l-yevm. “Ama adam âdet edinmiş de âdet ettiği günler de tam o güne, Ramazan’ın bir evveline rastlamışsa o âdetini sürdürsün.”

Mesela Pazartesi, Perşembe oruçlarını tutuyordu tutuyordu, eh tam o güne rastladı, arefe günü, o zaman tutsun. Veyahut kefarete orucu gibi herhangi bir şekilde bir şey tutu-

yordu, o zaman tutabilir. Ama ramazanı ihtiyaten acaba o gün mü başladı, bir gün sonra mı başladı hikayesinden bir gün veya iki gün evvelinden oruç tutarak karşılamaya sakın başlamayın.

Sahâbe-i kirâmdan, “Böyle kesinlikle yapmam!” yani bir gün önceden, ihtiyaten oruç tutmam diyenler var. Çünkü eski ümmetler böyle kendi akıllarından ibadetlere biraz biraz kata kata dini çığırından çıkarttılar. Ne demişse Peygamber Efendimiz o kadarını yaparım. Ne fazlasını, ne azını...

Orucun başladığı zaman belli: Hilal gökyüzünde görününce ertesi gün oruç tutun. Göremezsen içinde bulunduğun ayı 29 gün değil 30 güne tamamlarsın ondan sonra tutarsın. Bitti, gayet kolay! Kavga yok, gürültü yok, geyet belli. Göremedin, Şabanı 30 gün sayarsın, 30’dan sonra 31 olmayacağına göre ertesi gün Ramazan’ı tutarsın. Gördün, tutarsın. Ama öyle ihtiyaten niyet edeyim de bilmem [ne de...] Öyle şey yok! Peygamber Efendimiz yasaklıyor.

Buhârî ve Müslim rivayet etmişler.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bir de, Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiğine göre buyurmuş ki;

إِذَا بَقِيَ نِصْفٌ مِنْ شَعْبَانَ فَلَا تَصُومُوا.

İzâ bakiye nısfün min şa'bâne fe-lâ tesûmû. Ravâhu'-tirmiziyyü ve kâle hadîsün hasenün sahîhun. Tirmizî'nin rivayet ettiği ve hadis-i hasen-i sahih dediği Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği bu hadîs-i şerîfe göre;

“Şaban'ın yarısı geçip de öbür yarısı kaldığı [yani] Ramazan'a yarım ay, on beş15 gün kaldığı zaman artık o zaman oruç tutmayın.” Çünkü artık Ramazan yaklaşıyor, o zamanlar oruç tutmayın. Bir de önemli bir şey daha var, onu da okuyuvereyim.

«مَنْ صَامَ الْيَوْمَ الَّذِي يَشُكُّ فِيهِ النَّاسُ فَقَدْ عَصَى أَبَا الْقَاسِمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ»

An ebi'l-yeni ammâri'bni yâsirin radıyallahu anhümâ kâle men sâme'l-yevmellezî kkü fîhi fe-kad asâ ebe'l-kâsımı sallallahu aleyhi ve sellem. Ravâhu Ebû dâvud ve't-tirmizî ve

kâle hadîsün hasenün sahîhun. Ebû Dâvûd ve Tirmizî gibi iki mühim hadis âliminin kitaplarında rivayet etmiş olduğu ve Tirmizî'nin hadis-i hasen-i sahih dediği [hadîs-i şerîfte,] Ammar b. Yâsir'den rivayet edildiğine göre Peygamber Efendimiz buyurmuş ki;

Men sâme el-yevmellezî yüşekkü fîhi.
“Acaba Ramazan’ın birinci günü mü yoksa değil mi diye tereddüt edilen tereddütlü günde oruç tutan [bir kimse.]”

Hani [insan] ihtiyaten tutayım diye düşünebilir ya, ha işte o gün oruç tutan bir kimse ne yapmış olur?

“Ebû'l-Kâsım Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'e âsi olmuş olur.”

[Birisi,] “Türkiye’de âdet hocam, yapıyorlar.” [diyebilir.]

Öyle âdet olur mu!? İşte bilmemekten. Peygamber Efendimiz işi öyle şekle, şüpheyile, tereddütle, ihtiyatla götürtmeyi sevmiyor. Ramazansa Ramazan, değilse, görülmedi ise Şaban’ı 30’a sayın, bitti. Öyle ihtiyaten [bir gün

önceden oruç] eklemeyi [Peygamber Efendimiz] sevmiyor, “ [Ebû'l-Kâsım'a] âsi olmuş olur.” diyor. Önemli!..

Tirmizî *hadisün hasenün sahihun* demiş.

Onun için yevm-i şek yani acaba Ramazan'ın biri mi değil mi [diye terettüt edilen] o günde [tereddütlü oruç niyeti] yapmayacağız.

Yalnız bir şey yapacağız; güneş battığı zaman iyice ufka bakacağız, gözlemimizi yapacağız, tedbirimizi alacağız, telefonla konuşacağız, yakınlarımızdaki arkadaşlarla haberleşeceğiz, “Gördük!” derlerse tamam. Bir saat gecikmeli de olsa geleceğiz teravihimizi kılaacağız, orucumuzu tutacağız. Demek ki öyle tereddütle iş yapmayı Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* sevmiyooooor...

Peygamber Efendimiz'i anlamayı, sünnetine uymayı, müslümanlığı güzel yapmayı; aşırı, eksik, yalan yanlış, keyfî değil doğru düzgün müslüman olmayı Allah hepimize nasip etsin. Hepimizi sevgili kulu eylesin. Cennetiyle cemaliyle müşerref eylesin.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
22 Şa'bân 1420 / 01.12.1999

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

